
ΟΔΗΓΟΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΤΟΣ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ, ΓΙΑ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014-2020
“ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ-ΜΑΘΙΟΣ ΚΑΡΛΑΥΤΗΣ”

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΘΕΜΑΤΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ-ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή σελ.2

1 ΣΤΟΧΟΣ 4

2 ΣΚΟΠΟΣ 4

3 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1 Διαπιστώσεις 6

3.2 Ενιαία πολιτική βιώσιμης αστικής ανάπτυξης 7

3.3 Συνθετική παρουσίαση στόχων 9

4 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ 11

5 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ 13

6 ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ 28

Εισαγωγή

Το Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΠΑΠΕΝ), με την νομοθέτηση των Ρυθμιστικών Σχεδίων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης έβαλε τις βάσεις για δρομολόγηση έργων βελτίωσης της ποιότητας της ζωής των κατοίκων των 2 μεγάλων αυτών πόλεων.

Σε αυτό το πλαίσιο συμπεριέλαβε στον σχεδιασμό του Ειδικού Σχεδίου Δράσης "Βιώσιμες Πόλεις - Μαθιός Καρλαύτης", για την επόμενη Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, πιλοτικές δράσεις για την βιώσιμη αστική κινητικότητα και την αστική αναζωογόνηση στο πλαίσιο του Ειδικού Σχεδίου Δράσης «Βιώσιμες Πόλεις-Μαθιός Καρλαύτης». Αντίστοιχες δράσεις προγραμματίζονται και στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Οι Δράσεις εντάσσονται στο εγκεκριμένο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Το Ειδικό Σχέδιο Δράσης αυτό θα ονομάζεται «Βιώσιμες πόλεις – Μαθιός Καρλαύτης», τίτλος που εξυπηρετεί τον σκοπό του αλλά και αποτρέπει φόρο τιμής στον εμπνευστή του, τον εκλιπόντα Καθηγητή του ΕΜΠ και τέως Πρόεδρο του Συλλόγου Ελλήνων Συγκοινωνιολόγων ΜαθιόΚαρλαύτη.

Δικαιούχοι χρηματοδότησης θα είναι οι Δήμοι με πληθυσμό ≥ 10.000 κατοίκων (εκτός των Δήμων των περιοχών που καλύπτουν τα Ρυθμιστικά Σχέδια Αθήνας και Θεσσαλονίκης), καθώς και Δήμοι με πληθυσμό < 10.000 κατοίκων, (εξαιρούνται οι οικισμοί κάτω των 2000 κατοίκων), των οποίων τα οικιστικά κέντρα συνιστούν θεσμικά (ΓΠΧΣΑΑ, ΠΠΧΣΑΑ) ή πραγματικούς διοικητικούς ή/και οικονομικούς πόλους σε επίπεδο ΟΤΑ ή ευρύτερων χωρικών ενοτήτων (τουριστικά κέντρα ιδίως του νησιωτικού χώρου).

Το παρόν είναι ένα χρηστικό εργαλείο με πρότυπη οργανωμένη μεθοδολογία προσέγγισης, που διευκολύνει στην οργάνωση για την εξεύρεση των βέλτιστων λύσεων (μελετών, έργων, επεμβάσεων, κ.λπ.) για το συγκεκριμένο Δήμο που κάθε φορά θα εφαρμόζεται, μιας και κάθε Δήμος είναι ιδιαίτερη περίπτωση και έχει ιδιαίτερες ανάγκες αλλά και δυνατότητες. Ως Περιοχή Μελέτης ορίζεται το σύνολο των χωρικών ενοτήτων που την αποτελούν αλλά συνυπολογίζονται και οι αλληλεπιδράσεις με το εξωτερικό χωρικό περιβάλλον της, εντός του Δήμου.

Στόχος του παρόντος Οδηγού και των δράσεων που θα εφαρμοσθούν είναι η βιώσιμη αιφόρος ανάπτυξη, η ασφαλής και απρόσκοπτη διαβίωση, η ευημερία της πόλης, των κατοίκων της και των επισκεπτών της σε όλους τους τομείς, με κύριο γνώμονα την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και το ενεργειακό όφελος.

Ο Οδηγός βοηθά στο σχεδιασμό των δράσεων που θα γίνουν για την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης πόλης για την επόμενη τουλάχιστον 5ετία, προτείνει περιβαλλοντικά ορθές κατευθύνσεις και λύσεις αξιοποιώντας τεχνολογίες αιχμής και πρωτοπόρα ή και πειραματικά μοντέλα ανάπτυξης, παραθέτει ως υποδείγματα επιτυχημένες εφαρμογές σε άλλες πόλεις.

Το Ειδικό Σχέδιο Δράσης "Βιώσιμες Πόλεις - Μαθιός Καρλαύτης" θα αφορά σε:

- ενιαίες συγκοινωνιακές - κυκλοφοριακές, πολεοδομικές, χωροταξικές, περιβαλλοντικές και ενεργειακές μελέτες , καθώς και τα κοινωνικο-οικονομικά στοιχεία που επηρεάζουν και επηρεάζονται από αυτές τις δράσεις
- υλοποίηση έργων υποδομής ή και προμήθεια εξοπλισμού, εφόσον υπάρχουν εγκεκριμένες μελέτες
- χρηματοδότηση υλοποίησης συγκοινωνιακού έργου σε δημοτικό ή διαδημοτικό επίπεδο, εφόσον υπάρχουν μελέτες και προγραμματικές συμφωνίες μεταξύ αναθετουσών αρχών και φορέων εκτέλεσης συγκοινωνιακού έργου

Για την σωστή εφαρμογή των ανωτέρω, το ΥπΠΑΠΕΝ με τον παρόντα Οδηγό, προχωρά στην δημιουργία ενός κατευθυντήριου πλαισίου προς τους Δήμους της Χώρας, που καθορίζει τις προδιαγραφές για την υποβολή σχετικών προτάσεων, μετά από σχετικές προσκλήσεις (ΥΜΠΕΡΑΑ, Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, κ.λπ.).

Για τον εντοπισμό, βάση της υφιστάμενης κατάστασης, και την ιεράρχηση των αναγκών υλοποίησης έργων πρέπει να προηγείται ανοικτή διαβούλευση με τους κατοίκους και τους φορείς των περιοχών.

Προκειμένου να εκφραστούν οι ανάγκες, οι προσδοκίες και οι προτάσεις όλων των κοινωνικών ομάδων για τη βιώσιμη αναβάθμιση της πόλης τους αλλά και για την ανάπτυξη του συλλογικού συμφέροντος για την πόλη, είναι ανάγκη να συμμετέχουν όλες οι κοινωνικές ομάδες στη διαδικασία του προγραμματισμού και σχεδιασμού των παρεμβάσεων σύμφωνα και με τη Σύμβαση Aarhus.

Για την ενίσχυση του ενδιαφέροντος των κατοίκων και επομένως και της μεγαλύτερης συμμετοχής τους, θεωρείται χρήσιμη η δημιουργία «Γραφείου ενημέρωσης και προβολής του προγράμματος» στη πόλη και σύνταξη «Σχεδίου δράσης και οργάνωσης του κοινωνικού διαλόγου» με οργανωμένη προβολή της πρόσκλησης για συμμετοχή. Οι δράσεις αυτές απαιτούν επαρκή χρόνο για να ενσωματωθούν στις διαδικασίες του Χωρικού Σχεδιασμού, ώστε να εδραιωθούν οι κοινωνικοί σύνδεσμοι και να ευνοηθεί η ουσιαστική συμμετοχή.

ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ «ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ – ΜΑΘΙΟΣ ΚΑΡΛΑΥΤΗΣ»

1 ΣΤΟΧΟΣ

Στόχος του παρόντος Οδηγού είναι η παροχή, προς τους δυνητικούς δικαιούχους, του αναγκαίου πληροφοριακού υποβάθρου σχετικά με την έννοια της ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης, με απώτερο σκοπό τη διατύπωση μιας στρατηγικής συνδυασμένων παρεμβάσεων εναρμονισμένων με τις αρχές και τις επιδιώξεις του αειφορικού σχεδιασμού.

Ειδικότερα περιλαμβάνει:

- √ Αναφορά στο κατευθυντήριο πλαίσιο αειφόρου αστικής ανάπτυξης με συνθετική παρουσίαση (συνοπτική) στόχων προγραμματικών κειμένων (Ε.Ε., εθνικά) για βιώσιμη αστική ανάπτυξη
- √ Βασικά στοιχεία της ταυτότητας των συνδυασμένων παρεμβάσεων
 - √ Άξονες προτεραιότητας και θεματική εξειδίκευση σε μέτρα και δράσεις
 - √ Κριτήρια επιλεξιμότητας των δυνητικών δικαιούχων και προσδιορισμού του χώρου εφαρμογής
- √ Κριτήρια διαφοροποίησης δράσεων
- √ Διαδικαστικές πληροφορίες

2 ΣΚΟΠΟΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες διαπιστώνεται το αυξανόμενο ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τα ζητήματα αστικής ανάπτυξης, ως απόρροια της επιρροής των πόλεων στη συγκρότηση της σημερινής αλλά και της μελλοντικής δομής και μορφής του ευρωπαϊκού χώρου.

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός, καθ' εαυτός, δεν εμπίπτει στη δικαιοδοσία των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. Εν τούτοις, οι έννοιες της οικονομικής, κοινωνικής

και εδαφικής συνοχής -οι οποίες συνιστούν κεντρικούς στόχους της ευρωπαϊκής πολιτικής- εμπεριέχουν σαφώς την συνιστώσα του αστικού χώρου.

Σύμφωνα με την Έκθεση «Cities of tomorrow: Challenges, visions, waysforward» (European Union Regional Policy, October 2011), το όραμα για τις ευρωπαϊκές πόλεις του αύριο προσδιορίζεται από το ρόλο τους ως:

- τόπων εξελιγμένης κοινωνικής προόδου
- πεδίου ανάπτυξης της δημοκρατίας και πολυπολιτισμικότητας
- τόπων οικολογικής και περιβαλλοντικής αναγέννησης, με ισχυρή παρουσία πράσινων δομών και υψηλής ποιότητας δημόσιους χώρους
- σημείων έλξης και μοχλών οικονομικής ανάπτυξης.

Η τρέχουσα χρονική περίοδος χαρακτηρίζεται από τη ολοκλήρωση του ΕΣΠΑ 2007-2013 και την έναρξη υλοποίησης δράσεων στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020). Δημιουργείται, έτσι, μια ευνοϊκή συγκυρία για την σύζευξη του χωρικού και οικονομικού σχεδιασμού, αξιοποιώντας τον σε εξέλιξη -από το ΥΠΕΝ- σχεδιασμό περιφερειακού επιπέδου (Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης) καθώς και τον σχεδιασμό τοπικού επιπέδου (ΓΠΣ & ΣΧΟΟΑΠ), προς όφελος της επιδιωκόμενης ολοκληρωμένης συνάρθρωσης των τομεακών πολιτικών.

Επομένως, η συγκρότηση ενός πλαισίου κατευθύνσεων που θα προσδιορίζει τους σκοπούς, τον χαρακτήρα και το θεματικό προσανατολισμό των παρεμβάσεων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την διασφάλιση της αντικειμενικότητας στην επιλεξιμότητα, της συνοχής και της αποτελεσματικότητας των προτάσεων που θα συνταχθούν από τους κατά περίπτωση δικαιούχους.

3 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1. Διαπιστώσεις

Αναγνωρίζεται ότι οι Ευρωπαϊκές πόλεις κάθε μεγέθους, όπως έχουν διαμορφωθεί στο πέρασμα του χρόνου, αποτελούν πολύτιμα και αναντικατάστατα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά αποκτήματα. Κοινό στοιχείο κειμένων της Ε.Ε., διεθνών οργανισμών (ΟΗΕ, ΟΟΣΑ, κ.α.) αλλά και εθνικών είναι η σημασία που αποδίδεται στις πόλεις, θεωρώντας αυτές λίκνα και μοχλούς ανάπτυξης.

Ο 21ος αιώνας αντιμετωπίζει νέες προτεραιότητες και θέματα πολιτικής. Με δεδομένη την οικονομική κρίση έχει αναπτυχθεί πλούσιος προβληματισμός για το μέλλον και τον σχεδιασμό των πόλεων, ώστε να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις σύνθετες προκλήσεις των νέων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών που διαμορφώνονται (αύξηση αστικού πληθυσμού, σύγχρονες υποδομές, αστική φτώχεια, επιχειρηματικότητα, καινοτομία, εξοικονόμηση ενέργειας, κλιματική αλλαγή κ.α.). Έτσι ο ολοκληρωμένος αειφορικός αστικός σχεδιασμός αποτελεί, πλέον, πολιτική επιταγή σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ένα μεγάλο εύρος προσδιοριστικών επιθέτων των πόλεων χαρακτηρίζει τις αναζητήσεις αυτές (entrepreneurial, smart, connected, pioneer, liveable, energysaving, city).

Η πόλη έχει καταστεί ένα σύστημα που σπαταλά ενέργεια και εξαιρετικά σημαντικός παράγων αλλοίωσης του περιβάλλοντος, στο οποίο εντείνονται τα φαινόμενα κοινωνικής ανισότητας, κοινωνικού αποκλεισμού συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων, έλλειψης προσιτής και κατάλληλης στέγασης. Ταυτόχρονα δεν διαφαίνεται η δυνατότητα των πόλεων, μακροπρόθεσμα, να εκπληρώσουν το λειτούργημά τους ως μηχανισμοί κοινωνικής προόδου και οικονομικής ανάπτυξης αλλά και χρηστής διαχείρισης των ενεργειακών πόρων.

Αναδεικνύεται, επομένως, η αναγκαιότητα της ολοκληρωμένης βιώσιμης¹ αστικής ανάπτυξης μέσω της διατύπωσης μιας στρατηγικής συνδυασμένων παρεμβάσεων εναρμονισμένων με τις αρχές και τις επιδιώξεις του αειφορικού σχεδιασμού. Ως απώτερος στόχος τίθεται η διατήρηση της οικολογικής και κοινωνικής ισορροπίας εντός και μεταξύ των πόλεων και η διασφάλιση της

¹ Ο όρος βιώσιμη χρησιμοποιείται ως ο πλέον διαδεδομένος, ταυτιζόμενος με τον όρο αειφόρος.

πολιτισμικής τους ποικιλομορφίας, αναγνωρίζοντας ότι «ο πολιτισμός αποτελεί τον τέταρτο Πυλώνα της Βιώσιμης Ανάπτυξης» (4η Παγκόσμια Σύνοδος της UCLG -United Cities and Local Governments-).

Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται υψηλή ποιότητα στους τομείς του αστικού σχεδιασμού, της αρχιτεκτονικής και του περιβάλλοντος, με ενθάρρυνση της χρήσης νέων προσεγγίσεων όπως των πράσινων δομών ώστε να διασφαλισθεί η ενίσχυση των φυσικών διεργασιών. Η ένταξη των πράσινων δομών ως βασικό στοιχείο του σχεδιασμού είναι ένα δοκιμασμένο εργαλείο που αξιοποιεί τις φυσικές συνιστώσες για την εξασφάλιση οικολογικών, οικονομικών και κοινωνικών οφελών, συχνά περισσότερο αποδοτικό ως προς τις παραμέτρους της οικονομίας και της ανθεκτικότητας σε σχέση με τις συμβατικές επιλογές. Τα τοπικά σχέδια δράσης οφείλουν να αποτελούν κινητήρια δύναμη της αλλαγής.

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχημένη αστική βιωσιμότητα είναι η ενιαία αστική ανάπτυξη. Επομένως, όλες οι διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ταυτόχρονα και με την ίδια βαρύτητα.

Για το σκοπό αυτό ολοένα και περισσότερο, απαιτούνται συνολικές στρατηγικές και συντονισμένη δράση από όλα τα άτομα και τους φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία της βιώσιμης αστικής ανάπλασης και της αστικής ανάπτυξης, που να υπερβαίνουν τα όρια των μεμονωμένων πόλεων προωθώντας ταυτόχρονα «τη δικτύωση / διασύνδεση» των πόλεων και των περιοχών το οποίο αποτελεί κοινό όραμα της Ευρώπης και των αρχών του σχεδιασμού σύμφωνα και με τη «Χάρτα του Ευρωπαϊκού Χωρικού Σχεδιασμού» του 2013.

Κάθε επίπεδο διακυβέρνησης –τοπικής, περιφερειακής, εθνικής και Ευρωπαϊκής– έχει ευθύνη για το μέλλον των πόλεών μας. Για να γίνει αυτή η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση πραγματικά αποτελεσματική, πρέπει να αναπτυχθεί μία νέα αίσθηση ευθύνης για την ενιαία πολιτική βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

3.2. Ενιαία πολιτική βιώσιμης αστικής ανάπτυξης για την πόλη ως σύνολο

Ενιαία πολιτική αστικής ανάπτυξης σημαίνει ταυτόχρονη και δίκαιη εξέταση όλων όσων αφορούν στην αστική ανάπτυξη. Η ενιαία πολιτική αστικής ανάπτυξης αποτελεί διαδικασία στην οποία συντονίζονται οι χωρικές, τομεακές και ιστορικές πλευρές των κρίσιμων τομέων της αστικής πολιτικής λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές συνθήκες και ανάγκες.

Στο πλαίσιο αυτό το ολοκληρωμένο σχέδιο βιώσιμης αστικής ανάπτυξης περιλαμβάνει ένα σύστημα αλληλένδετων ενεργειών, που αποσκοπεί στην επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, υλικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών σε κάποια απόλη ή σε κάποια περιοχή μιας πόλης.

Το σημαντικότερο σημείο της όλης διαδικασίας, ο κρίσιμος κρίκος, είναι η «ολοκλήρωση», ήτοι η αντιμετώπιση όλων των πολιτικών, σχεδίων και προτάσεων ως ενός συνόλου αλληλοσυνδεμένων στοιχείων. Σε αυτή τη βάση, οι συνέργειες μεταξύ των στοιχείων που απαρτίζουν το σχέδιο πρέπει είναι τέτοιες, ώστε το αποτέλεσμα του σχεδίου ως συνόλου να είναι μεγαλύτερο από το αθροιστικό αποτέλεσμα των επιμέρους στοιχείων, εάν αυτά υλοποιούνταν μεμονωμένα.

Με τη συγκέντρωση γνώσης και οικονομικών πόρων, τα ανεπαρκή δημόσια κεφάλαια μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο αποτελεσματικά.

Η ενιαία πολιτική βιώσιμης αστικής ανάπτυξης μας προσφέρει μία σειρά εργαλείων τα οποία θα πρέπει:

- Να περιγράφουν τα δυνατά και αδύναμα σημεία των πόλεων και των γειτονιών, βασιζόμενα σε μία ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης.
- Να καθορίζουν σταθερούς στόχους ανάπτυξης για την αστική περιοχή και να αναπτύσσουν ένα όραμα για την πόλη.
- Να συντονίζουν τη διαφορετική γειτονιά, τα διαφορετικά τομεακά και τεχνικά σχέδια και τις πολιτικές και να διασφαλίζουν ότι οι σχεδιασμένες επενδύσεις θα βοηθούν στην προώθηση μιας καλά ισορροπημένης ανάπτυξης της αστικής περιοχής.

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη στο πλαίσιο μιας ενιαίας πολιτικής βιώσιμης αστικής ανάπτυξης για την πόλη ως σύνολο, θα προκύψει από τη συνέργεια και την ολοκλήρωση των ακόλουθων στρατηγικών:

- Στρατηγική για την επίλυση των προβλημάτων που δημιουργεί μια πόλη στο πλαίσιο της ίδιας, της πόλης χωρίς να μεταθέτει την επίλυσή τους σε άλλους χώρους ή στις μελλοντικές γενεές (αειφόρος πόλη).
- Στρατηγική για την καταπολέμηση των επιβλαβών εκπομπών CO₂ και της αλλαγής του κλίματος με συντονισμένη δράση κατά την ανάπτυξη πολιτικών αστικής ανάπτυξης και αξιοποίηση των πράσινων δομών για να διασφαλιστεί η ενίσχυση των φυσικών διεργασιών.
- Στρατηγική παρέμβασης σε επίπεδο πόλης με σκοπό την ανάπτυξη των υποβαθμισμένων συνοικιών (από άποψη κατοικίας, πολεοδομίας και κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών) επικεντρωμένη στον άνθρωπο, που θα

χαρακτηρίζεται από αρμονία μεταξύ της κοινωνικής συνοχής και της οικονομικής ανάπτυξης.

- Στρατηγική ενίσχυσης της ικανότητας αξιοποίησης των τοπικών πόρων, των ιδιαιτεροτήτων και των διάφορων χρήσεων.

Οι δράσεις που θα προταθούν πρέπει να είναι μεταξύ τους αλληλένδετες και να στηρίζουν το γενικό στόχο και τις προτεραιότητες για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Κάθε δράση μπορεί να εξυπηρετεί πάνω από μία προτεραιότητα. Ο εμπειριστωμένος χρονικός προγραμματισμός τους θα συμβάλει στην αποτελεσματικότητα των δράσεων και στη μείωση του τελικού κόστους.

3.3. Συνθετική παρουσίαση στόχων προγραμματικών κειμένων

Σήμερα το αστικό περιβάλλον αποτελεί το περισσότερο εντατικά εξυπηρετούμενο και διαχειριζόμενο ανθρώπινο σύστημα και οι σύγχρονες πόλεις είναι μοντέλα ανεπάρκειας. Καταλαμβάνουν λιγότερο από το 2% της επιφάνειας της γης και απορροφούν το 75% των πόρων της (Talbot R., Magnoli G.C.). Ομως οι ρυθμοί αστικοποίησης δεν αναχαιτίζονται. Η κατακλείδα στο Habitat II ήταν ότι η τάση αύξησης και επιτάχυνσης της αστικοποίησης είναι από πρακτική άποψη αναπότρεπτη και, σε όρους πολιτικής, θα πρέπει να θεωρείται ως δεδομένη (Διάσκεψη Κορυφής των Ην. Εθνών για τις Πόλεις, 1996).

Η συγκέντρωση οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας στις πόλεις συνδυάζεται με αντίστοιχη συγκέντρωση στη χρήση ενέργειας και υλικών καθώς και τεχνολογίας και υποδομών, γεγονός που έχει επιπτώσεις στην εξάντληση ορυκτών πόρων, εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και κλιματική αλλαγή, καθώς και συγκέντρωση κοινωνικών προκλήσεων.

Οπωσδήποτε, ο προσδιορισμός της έννοιας της αστικής αειφορικότητας αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση πριν την υιοθέτηση στόχων και μέτρων για την επίτευξή της. Ωστόσο, αν και τις δύο τελευταίες δεκαετίες η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης με διαρκώς αυξανόμενη βαρύτητα πλαισίωσε τις διεθνείς συζητήσεις για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με το περιβάλλον και την ανάπτυξη, οι ερμηνείες της παραμένουν πολλαπλές μεταβαλλόμενες ανάλογα με τον χρόνο, τον τόπο, την παρέμβαση και την ομάδα εμπλεκομένων που τη χρησιμοποιεί.

Σε παγκόσμιο επίπεδο το πρόγραμμα του ΟΗΕ UN-HABITAT εστιάζεται σε θέματα κατοίκησης και αειφορικής αστικής ανάπτυξης. Στην τελευταία αναφορά προόδου για την εφαρμογή των πορισμάτων του προγράμματος το UN-HABITAT υπογραμμίζει την ανάγκη ενίσχυσης της αστικοποίησης, θεωρούμενης ως

ατμομηχανή για την παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη και την ανατροπή του σημερινού μη αειφορικού προτύπου ανάπτυξης. Εφόσον οι σημερινοί τρόποι αστικοποίησης είναι βαθιά μη αειφορικοί θα πρέπει να προσδιοριστούν νέοι όροι, ώστε να επιτευχθεί μια συνολική ανθρωποκεντρική και αειφορική παγκόσμια ανάπτυξη.

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η Ε.Ε. έχει έναν στρατηγικό ρόλο: να διασφαλίσει ότι οι ευρωπαϊκές πολιτικές αντανakλούν τις δεσμεύσεις ενώπιον των αποφάσεων της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED). Δεύτερον η Ε.Ε. έχει ένα ρόλο παρακολούθησης, εφ' όσον παρακολουθεί και αποτιμά τις προσπάθειες των κρατών μελών να εφαρμόσουν τις διεθνείς δεσμεύσεις. Επίσης ενδιαφέρεται οι δράσεις των τελευταίων να μην παρεμποδίζουν την Ε.Ε. να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η πολιτική της Ε.Ε. καλείται να εξασφαλίσει μια αποτελεσματική και κοινή απάντηση στη σειρά περιβαλλοντικών προκλήσεων που εμφανίζονται στα κράτη – μέλη, τα οποία διαθέτουν διαφορετικά φυσικά χαρακτηριστικά και βαθμό ανάπτυξης.

Το ενδιαφέρον της ΕΕ για το αστικό περιβάλλον εκφράζεται μέσα από τα παρακάτω σημεία – κλειδιά²:

- Η Θεματική Στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον στοχεύει στην καλλίτερη εφαρμογή των ήδη διαθέσιμων ευρωπαϊκών πολιτικών και της νομοθεσίας για το περιβάλλον σε τοπικό επίπεδο μέσω ανταλλαγής εμπειριών και καλών πρακτικών μεταξύ Ευρωπαϊκών τοπικών αρχών, έτσι ώστε να επιτευχθεί καλλίτερη ποιότητα ζωής μέσω ολοκληρωμένης προσέγγισης επικεντρωμένης στις αστικές περιοχές. Οι αρχές και οι προσεγγίσεις της αντανakλώνται σε άλλες στρατηγικές, όπως εκείνη για την Αέρια Ρύπανση.
- Η Χάρτα της Λειψίας για τις Βιώσιμες Ευρωπαϊκές Πόλεις καταδεικνύει μια περαιτέρω δέσμευση για να γίνουν οι πόλεις υγιείς, ελκυστικοί και αειφόροι χώροι διαβίωσης και εργασίας. Προτείνει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο αστικής ανάπτυξης, διασταυρώνοντας στόχους, μεθόδους και στρατηγικές. Επίσης επικεντρώνεται στις ανισότητες και στο ιδιαίτερο ενδιαφέρον που πρέπει να αποδοθεί στις υποβαθμισμένες αστικές περιοχές.
- Η ανανεωμένη Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης για την ΕΕ επιδιώκει τη δημιουργία αειφόρων τοπικών κοινοτήτων με υψηλή ποιότητα ζωής, προσοχή για τις αστικές μεταφορές, και μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών.

² EU “Making our cities attractive and sustainable” 2010

- Η ανανεωμένη Στρατηγική της Λισσαβώνας θέτει ως προτεραιότητα την υψηλή ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος ώστε η Ευρώπη να γίνει ένας περισσότερο ελκυστικός χώρος για επενδύσεις.
- Η Στρατηγική Ευρώπη 2020 βασίζεται στη Στρατηγική της Λισσαβώνας και παρουσιάζει μια ευρύτερη προσέγγιση που στοχεύει σε μια Ευρώπη με επάρκεια πόρων. Αυτό συνεπάγεται αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων, υποστήριξη της μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εκσυγχρονισμό του τομέα των μεταφορών και προώθηση της ενεργειακής απόδοσης, ενεργειών που θα επηρεάσουν τις Ευρωπαϊκές πόλεις.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 ετοιμάζεται μια Ευρωπαϊκή Αστική Ατζέντα, που μέσω της ολοκλήρωσης και ευθυγράμμισης των διαφόρων πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα αναδείξει τα μέτρα υψηλής αποτελεσματικότητας για βιώσιμη ανάπτυξη, μεγαλύτερη συμμετοχικότητα και συμβολή στις αστικές περιοχές. Επιπλέον, η Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2014-2019 περιλαμβάνει πολλά στοιχεία βιώσιμης ανάπτυξης με σοβαρές επιπτώσεις στην αστική διάσταση.

4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Ενότητα 1:

Αειφόρος αναβάθμιση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής

Η ποιότητα του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της πόλης αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για τη διαφύλαξη της κοινωνικής και της πολιτιστικής συνοχής, για την υγιή διαβίωση για την οικονομική ανταγωνιστικότητα της, συνεισφέροντας ακόμη και αισθητικά στην ποιότητά της κάνοντας την ταυτόχρονα ξεχωριστή και προσδίδοντας της ταυτότητα.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται πλέον στη μελέτη της πόλης ως οικοσυστήματος και στην καταγραφή της αξίας της κληρονομιάς των φυσικών υποδομών (στο βαθμό που παρέχουν, για παράδειγμα, καθαρό νερό και αέρα, διασφαλίζουν προστασία κατά των ανέμων ή ακόμα τη γονιμότητα των εδαφών και την επικοινωνία), που δύσκολα αντικαθίστανται με τεχνολογικές λύσεις, παρά μόνο

με πολύ υψηλό κόστος και με μικρότερη αποτελεσματικότητα από εκείνη των βιοτικών συστημάτων.

Η αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος δεν θα λύσει προφανώς τα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα της πόλης, μπορεί όμως να αποτελέσει παράγοντα της βιώσιμης ανασυγκρότησης της, της ενίσχυσης της αστικότητας, της άρσης του αδιάφορου, της παιδευτικής λειτουργίας της αισθητικής, της βελτίωσης της σχέσης αλληλεπίδρασης των πολιτών με το συνολικό τους περιβάλλον και επομένως, βελτίωσης του καθημερινού τρόπου ζωής και παράγοντα ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, βελτίωση της ελκυστικότητας για ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και της τοπικής αγοράς εργασίας.

Για να είναι όμως επιτυχές το αποτέλεσμα του σχεδιασμού δεν αρκεί η εφαρμογή της γνώσης και της τεχνολογίας, ούτε μια φαντασμαγορική και πρωτότυπη σχεδιαστική πρόταση. Η επιτυχία ενός έργου βασίζεται καταρχήν στην κατανόηση των πραγματικών αναγκών της κοινωνίας της πόλης γιατί θα είναι πολύ πιο στέρεα θεμελιωμένο στην πραγματικότητα που ήδη υπάρχει.

Ενότητα 2:

Ενέργεια και κλίμα - Πράσινες Υποδομές

Η πολιτική της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, συνδυάζεται με την πολιτική του μετριασμού, δηλαδή της μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, με έμφαση στη μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων. Η πολιτική του μετριασμού συνίσταται κυρίως σε επενδύσεις, όπως ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, σύγχρονες υποδομές δικτύων, παρεμβάσεις εξοικονόμησης στο οικιστικό περιβάλλον, εξηλεκτρισμός των μεταφορών, χρήση πράσινων υποδομών, όπως οι πράσινες στέγες και τα αστικά και περιαστικά πάρκα, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην προσαρμογή με τη μορφή μείωσης του κινδύνου πλημμυρών και μετριασμού του φαινομένου θερμικής νησίδας, ενισχύοντας παράλληλα και την απασχόληση.

Τα μέτρα προσαρμογής και μετριασμού, ιδίως στις πόλεις, έχουν συνέργειες αλλά και ζητήματα συμβατότητας, και επομένως πρέπει να σχεδιασθούν από κοινού θέτοντας τα θεμέλια για την αντιμετώπιση των μελλοντικών τάσεων όσον αφορά την έκθεση και την τρωτότητα στην κλιματική αλλαγή

Συνεχώς και περισσότερο οι πόλεις αναγνωρίζονται για την ικανότητά τους να παίζουν καταλυτικό ρόλο στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

χρησιμοποιώντας ψηφιακές τεχνολογίες που αυξάνουν την ενεργειακή απόδοση, διευκολύνουν την μείωση των εκπομπών και αποτρέπουν την κλιματική αλλαγή.

Στόχοι:

- Χρησιμοποίηση νέων μορφών ενέργειας, που λαμβάνονται από μη ρυπογόνες και ανανεώσιμες πηγές, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες για ενέργεια του 21ου αιώνα, ιδιαίτερα όσον αφορά τις μεταφορές και τις κατοικίες
- Χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών στα συστήματα παροχής ενέργειας και στις εγκαταστάσεις που συμβάλλουν σε δραστική μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.

Τέτοιες καινοτομίες θα έχουν πολύ θετικές επιδράσεις για τη μείωση της ρύπανσης του αέρα, του φαινομένου του θερμοκηπίου, και της κλιματικής αλλαγής.

5. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ενότητα 1:

Αειφόρος αναβάθμιση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής

1. Αειφόρος Αστική ανάπτυξη

Μια ολοκληρωμένη πολιτική για την αειφόρο ανάπτυξη της πόλης πρέπει να αναπτυχτεί με μακροχρόνια προοπτική, στο πλαίσιο του σχεδιασμού της ευρύτερης περιοχής της. Το οποίο δε πρόγραμμα δράσης πρέπει να συνάδει με το όραμα και τους στόχους που τέθηκαν για την πόλη συνολικά και να συμβάλλει ενεργά στην ισορροπημένη ανάπτυξη της και στον βαθμιαίο σχηματισμό της «ολότητας» της πόλης.

Ο σχεδιασμός των χρήσεων γης θεωρείται καθοριστικός για την εφαρμογή πολιτικών για την Αειφόρο -Βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης. Η αειφόρος πόλη πρέπει να μπορεί να επιλύσει με δικά της μέσα τα προβλήματα που δημιουργήσει η ίδια, χωρίς να μεταθέτει την επίλυσή τους σε άλλες περιοχές ή στις μελλοντικές γενεές

Ο τρόπος που χρησιμοποιούμε τη γη έχει σημαντικές επιδράσεις στις περιβαλλοντικές συνθήκες. Το φαινόμενο της αστικής διάχυσης προκαλεί σημαντικά προβλήματα.

Αυτά μπορεί να είναι άμεσα όπως ο περιορισμός της αγροτικής γης, η μείωση του Φυσικού Τοπίου και επομένως χλωρίδας πανίδας κλπ. ή έμμεσα όπως η αυξανόμενη κυκλοφορία που οδηγεί στην κατανάλωση καυσίμων, στην ατμοσφαιρική ρύπανση και στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, καθώς και ο οικονομικός και κοινωνικός διαχωρισμός.

Η αστική μορφή της πόλης με αρχές την συνεκτικότητα και την μείξη των χρήσεων γης που θεωρούνται ιδιαίτερα αειφόρες-βιώσιμες πρέπει να συνδεθεί με την αειφόρο-βιώσιμη αστική πυκνότητα και τον σχεδιασμό των μεταφορών.

Δράσεις

1. Διασφάλιση συνεκτικής πόλης
2. Συγκρότηση σχεδίου επανάχρησης εγκαταλελειμμένης γης και κτιρίων αντί νέας δόμησης
3. Αναζωογόνηση των κεντρικών περιοχών
4. Εξασφάλιση ελεύθερων χώρων – χώρων πρασίνου
5. Ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του περιβάλλοντα χώρου της σύμφωνα με τη σύμβαση της Γρανάδας
6. Διατήρηση της ταυτότητας και του χαρακτήρα της πόλης
7. Επανάκτηση φυσικών τόπων της πόλης όπως, ρεμάτων και παραρεμάτιων ζωνών
8. Διατήρηση ή μείωση κτηριακών όγκων ώστε και τα ίδια τα κτίρια να συμβάλουν τουλάχιστον στη διατήρηση του μικροκλίματος.
9. Ανάμειξη των χρήσεων που έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα βιώσιμη

2: Ανάκτηση του δημόσιου χώρου ως χώρου επικοινωνίας –πολιτισμού - οικολογίας

Η ανάκτηση του δημόσιου χώρου αναφέρεται όχι μόνο σε υλικούς, αλλά και άυλους παράγοντες. και συναρτάται με τους κοινωνικοοικονομικούς οικολογικούς και πολιτιστικούς παράγοντες .

Η πολυπλοκότητα των ζητημάτων προγραμματισμού και διαχείρισης του δημόσιου χώρου επιβάλλει τη σφαιρική και συντονισμένη αντιμετώπισή τους στη βάση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για το αστικό και περιαστικό τοπίο.

Ο στόχος είναι οι δημόσιοι χώροι να γίνουν «τόποι» αστικής συνοχής και αειφόρου και υψηλής αισθητικής ποιότητας και μέσα από την βιοκλιματική προσέγγιση του σχεδιασμού τους.

Δράση 1: Δημιουργία Οικολογικού δικτύου / ανάπτυξη πράσινων δομών και δικτύου πολιτισμού και επικοινωνίας

Δημιουργία Οικολογικού – Πολιτιστικού δικτύου που θα ενοποιεί το Αστικό και Περιαστικό Τοπίο με τη σύνδεση των αστικών βιοτόπων, των πλατειών και των πολιτιστικών χώρων της πόλης, με τους εξωαστικούς βιοτόπους, τα «Πολιτιστικά Τοπία», τα «Αγροτικά Πολιτιστικά Τοπία» και τους πιθανόν υπάρχοντες Γεωτόπους του εξωαστικού Φυσικού χώρου καθώς και τα Φυσικά Τοπία γύρω από τη πόλη, που απαιτούν σχεδιασμό Αρχιτεκτονικής Τοπίου για την ανάδειξη τους.

Η σύνδεση των χώρων Φύσης και Πολιτισμού του Αστικού και Περιαστικού χώρου θα βελτιώσει την αντιληπτική οργάνωση και κατανόηση του χώρου, την αντιληπτικότητα των πολιτιστικών στοιχείων, την ανάκτηση του δημόσιου χώρου, ενώ ταυτόχρονα θα επηρεάσει θετικά τις οικολογικές διεργασίες και την ευστάθεια του συνολικού τοπίου, βελτιώνοντας το αποτέλεσμα της από την οπτική της βιοκλιματικής παρέμβασης, της διατήρησης της βιοποικιλότητας και της βελτίωσης του τοπικού κλίματος.

Προκειμένου να αποτελέσει το «Οικολογικό – Πολιτιστικό δίκτυο» σημαντική παρέμβαση στην πόλη και να ενοποιηθεί η πόλη με την ενδοχώρα της, είναι απαραίτητη η δημιουργία εκτεταμένου δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων με χαρακτηριστικά ζωντανού δημόσιου χώρου και όχι αξόνων σύνδεσης, μετά από πολύπλευρη αναγνώριση των τοπικών δεδομένων. Εξασφάλιση όσο είναι δυνατόν περισσότερων ελεύθερων χώρων ακόμα και μικρών (έρευνα για αστικά κενά).

Το δίκτυο πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων μπορεί να συμβάλει στην αναβάθμιση του αστικού Τοπίου χωρίς να αναπαράγει την όψη τοπίων μιμούμενος άλλα με την δημιουργία ωραίων διαδρομών η «αναβάθμιση» της εικόνας της περιοχής δεν πρέπει να αλλοιώνει την κοινωνική συγκρότησή του και

την κοινωνική λειτουργία του δημόσιου χώρου του, αλλά να συμβάλουν στη διατήρηση της ταυτότητας της περιοχής.

Η δημιουργία και εξασφάλιση «δημόσιων χώρων υψηλής ποιότητας» Αποτελούν παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ,στις συνθήκες ζωής των αστικών πληθυσμών, στην προσέλκυση επιχειρήσεων της βιομηχανίας της γνώσης ,στην προσέλκυση εξειδικευμένου και δημιουργικού εργατικού δυναμικού, στην προσέλκυση του Τουρισμού

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- Επανάκτηση φυσικών τόπων της πόλης όπως, ρεμάτων και παραρεμάτων ζωνών.
- Δημιουργία εκτεταμένου δικτύου πεζοδρόμων μετά από πολύπλευρη αναγνώριση των τοπικών δεδομένων.
- Δημιουργία δημόσιων χώρων υψηλής αισθητικής ποιότητας με πολυλειτουργικό και πολυσυλλεκτικό χαρακτήρα και βιοκλιματικό σχεδιασμό (πλατείες, πεζόδρομοι)
- Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα και έξω από πόλη και του περιβάλλοντα χώρου της σύμφωνα με τη σύμβαση της Γρανάδας.
- Δημιουργία τοπικών προγραμμάτων σύνδεσης φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, εκκλησιάκια, πηγές) στον εξωαστικό χώρο στις περιοχές όπου συνυπάρχουν.
- Ανάδειξη τόπων ωραίας θέας
- Αναβάθμιση σχολικών αυλών και δημιουργία μικρών λαχανόκηπων βιολογικής γεωργίας
- Αναβάθμιση της διαμόρφωσης και φύτευσης σε ημιδημόσιους / ημιιδιωτικούς χώρους (πρασιές, ακάλυπτοι).
- Αναβάθμιση πεζοδρομίων.
- «Τοπικό Σχέδιο Δράσης» για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην πόλη και στην ενδοχώρα της.
- Αειφόρος δόμηση
- Βιοκλιματική αναβάθμιση των κτιρίων
- Βελτίωση της αισθητικής των παρεμβάσεων βιοκλιματικής προσαρμογής των κτιρίων (κατασκευαστικών και χρωματικών)
- Βιοκλιματική και αισθητική βελτίωση των δωματίων (πράσινες ταράτσες)
- Ανακαίνιση υφιστάμενων δημόσιων κτιρίων (Δημαρχεία, Σχολεία, Πανεπιστήμια, Νοσοκομεία, κτήρια τερματικών σταθμών).

- Ανακαίνιση όψεων άλλων σημαντικών ιδιωτικών κτιρίων (με κίνητρα)
- Το χρώμα στην πόλη
- Ανάδειξη ημιδημόσιων χώρων, π.χ. στοών.
- Βιοκλιματική Αναβάθμιση των εσωτερικών ακάλυπτων χώρων
- Ανακάλυψη και αναβάθμιση κρυμμένων χαρακτηριστικών στοιχείων.
- Υπογειοποίηση δικτύων τεχνικής υποδομής (ΔΕΗ, ΟΤΕ)

Δράση 2. Πράσινος Φωτισμός της πόλης

Ο φωτισμός της πόλης συνδέεται άμεσα με τη ποιότητα ζωής τη νύχτα στην πόλη. Ο κύριος στόχος του φωτισμού της πόλης είναι να εξασφαλίσει την οπτική άνεση για εύκολο προσανατολισμό, κίνηση και παραμονή στο δημόσιο χώρο καθώς και το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών.

Επιπλέον ένας άλλος στόχος είναι η αναζωογόνηση της εικόνας της τη νύχτα με τον κατάλληλο φωτισμό δημόσιων κτηρίων καθώς και άλλων αξιόλογων κτηρίων και σημείων αναφοράς της πόλης.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- Μελέτη φωτισμού της πόλης: Φως και ασφάλεια στην πόλη
- Πολιτιστική κληρονομιά, αρχαιολογικοί χώροι και πράσινος φωτισμός
- Φωτορρύπανση, επιπτώσεις, τρόποι μέτρησης και τεχνικές αντιμετώπισης
- Φωτοτοπία (lightscapes) και νυκτοτοπία (nightscapes) στην πόλη
- Αυτοτροφοδοτούμενο ενεργειακά σύστημα για την εξοικονόμηση ενέργειας.

Δράση 3: Ηχητική ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος

Οι ήχοι, ο θόρυβος, η μουσική, πρέπει ν'αποτελέσουν στοιχεία σχεδιασμού και εμπλουτισμού της αειφορίας στις πόλεις ώστε να μειωθούν οι επιπτώσεις των ηχητικών οχλήσεων. Η δημιουργία Οικολογικού – Πολιτιστικού δικτύου μπορεί να βελτιώσει την ηχητική ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος και στοχεύοντας σε ένα αρμονικό ηχητικό τοπίο να αυξήσει τη συνείδηση και προσωπική αντίληψη όλων των ήχων

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- Ο ήχος στο αειφορικό κτίριο και στα συστήματα πιστοποίησης της αειφορικής κατασκευής
- Ακουστικοί Περίπατοι στο Οικολογικό – Πολιτιστικό δίκτυο.

Ενότητα 2: Ενέργεια και κλίμα - Πράσινες Υποδομές

1: Παραγωγή και αποθήκευση ενέργειας

Δράση 1: Υποδομές υπερτοπικής κλίμακας για την παραγωγή ενέργειας

- Αιολικά πάρκα
- φωτοβολταϊκά πάρκα
- φράγματα (αυτά που συνδυάζονται με τον έλεγχο των πλημμυρών, δηλ. τεχνητές λίμνες με μικρές γεννήτριες)

Δράση 2: Υποδομές κλίμακας δήμου και συνοικίας για συστήματα παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας για πολεοδομικές ενότητες και οικιστικά σύνολα(π.χ. συγκροτήματα κατοικιών, οργανωμένη δόμηση ιδιωτικού – δημόσιου τομέα)

- Αποθήκευση θερμού νερού σε βαθιές γεωτρήσεις ή/και δεξαμενές
- Γεωθερμία
- Φωτοβολταϊκά συστήματα
- Αξιοποίηση βιομάζας
- Άλλα

Δράση 3: Υποδομές κλίμακας κτιρίου για εξυπηρέτηση νοικοκυριών

- ηλιακοί θερμοσίφωνες
- φωτοβολταϊκά συστήματα

Δράση 4: Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας

- Τηλεθέρμανση μικρής ως μεγάλης κλίμακας σε σύμπραξη με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας
- Districtcooling (Τηλεψύξη): κλιματισμός μέσω τηλεθέρμανσης ή θαλασσινού νερού για μεγάλες κτιριακές εγκαταστάσεις (νοσοκομεία, εμπορικά κέντρα, πανεπιστήμια, συγκροτήματα κ.α.)

2: Εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων

Δράση 1: Ενεργειακή – Βιοκλιματική αναβάθμιση κτιρίων και παθητικά συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας

Η ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος έχει ισχυρή επίδραση στην ποιότητα του συνολικού αστικού περιβάλλοντος, η επίδραση όμως αυτή δεν είναι μόνο αισθητική. Τα κτίρια ευθύνονται, σε μεγάλο ποσοστό, για την ενεργειακή κατανάλωση, αλλά και για την εκπομπή ρύπων και αερίων. Στην Ελλάδα, ειδικότερα, τα κτίρια ευθύνονται για το 40% της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας και για το 45% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) στην ατμόσφαιρα

Η εφαρμογή των αρχών της οικολογικής δόμησης και της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ελκυστικού και λειτουργικού κοινωνικού περιβάλλοντος τόσο για τους κατοίκους, τους εργαζόμενους όσο και τους δυνητικούς επισκέπτες, που θα προσφέρει καλή ποιότητα ζωής και άνθηση της τοπικής οικονομίας.

Η αύξηση της ποσόστωσης των πράσινων επιφανειών συμβάλει στην αισθητική, μορφολογική και ποιοτική αναβάθμιση των πόλεων, αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής μας. Οι φυτεμένες επιφάνειες βελτιώνουν το μικροκλίμα των αστικών περιοχών, μειώνουν τη σκόνη και το νέφος, ενισχύουν και προστατεύουν τη μόνωση των κτιρίων, αυξάνουν την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και δημιουργούν φυσικό περιβάλλον για την αστική χλωρίδα και πανίδα, τους λεγόμενους «πράσινους διαδρόμους». Επίσης, συμβάλλουν στην ισοκατανομή των χώρων πρασίνου και εξισορροπούν τις ανισότητες στις επιβαρημένες αστικές περιοχές.

Ήδη από το 2011 το ΥΠΕΚΑ εξέδωσε υπουργική απόφαση σχετικά με «Όρους, προϋποθέσεις και διαδικασία κατασκευής φυτεμένων επιφανειών σε δώματα, στέγες και υπαίθριους χώρους κτιρίων» Η Απόφαση αναφέρει επίσης ότι θα τηρείται Ειδικό Μητρώο Φυτεμένων Επιφανειών, δηλαδή δημιουργείται μια πρώτη τράπεζα δεδομένων που θα ενημερώνεται διαρκώς με τις γνωστοποιήσεις κατασκευής φυτεμένων επιφανειών που θα υποβάλλονται στα κατά τόπους υπηρεσίες δόμησης.

Η βιοκλιματική αρχιτεκτονική αφορά στο σχεδιασμό κτιρίων και χώρων (εσωτερικών και εξωτερικών-υπαίθριων) που ανταποκρίνεται στις κλιματικές συνθήκες του περιβάλλοντος, όπως η ηλιακή ακτινοβολία, ο άνεμος, κλπ με σκοπό την εξασφάλιση συνθηκών θερμικής άνεσης, αξιοποιώντας την ηλιακή ενέργεια και άλλες περιβαλλοντικές πηγές αλλά και τα φυσικά φαινόμενα του κλίματος.

Βασικά στοιχεία του βιοκλιματικού σχεδιασμού αποτελούν τα παθητικά συστήματα που ενσωματώνονται στα κτίρια με στόχο την αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πηγών για θέρμανση, ψύξη και φωτισμό των κτιρίων.

Η βιοκλιματική αρχιτεκτονική έχει αποτελέσει τις τελευταίες δεκαετίες βασική προσέγγιση στην κατασκευή κτιρίων παγκοσμίως, λόγω των χαμηλότερων απαιτήσεων ενέργειας για την θέρμανση, τον δροσισμό και τον φωτισμό των κτιρίων που προκύπτουν από την πρακτική της.

Στον τρόπο παρέμβασης θα επιδράσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε πόλης, οι ανάγκες και η ευαισθητοποίηση των πολιτών στα θέματα αυτά, καθώς και οι συμμετοχικές διαδικασίες και τα οικονομικά κίνητρα.

Ειδικότερα, το ενεργειακό όφελος που προκύπτει από την εφαρμογή του βιοκλιματικού σχεδιασμού βασίζεται:

- Στην εξοικονόμηση ενέργειας από την σημαντική μείωση απωλειών λόγω της βελτιωμένης προστασίας του κελύφους και συμπεριφοράς των δομικών στοιχείων,
- Στην παραγωγή θερμικής ενέργειας (θερμότητας) μέσω των ηλιακών συστημάτων άμεσου ή έμμεσου κέρδους με συμβολή στις θερμικές ανάγκες των χώρων του κτιρίου,
- Στην διατήρηση της θερμοκρασίας εσωτερικού αέρα σε επίπεδα υψηλά τον χειμώνα (και αντίστοιχα χαμηλά το καλοκαίρι).

Η απόδοση του βιοκλιματικού σχεδιασμού εξαρτάται από πολλές παραμέτρους, γεγονός που τον καθιστά "ευαίσθητο" σε εξωγενείς και μη-τεχνικούς παράγοντες.

Ενδεικτικές Παρεμβάσεις

- Ενεργειακή επιθεώρηση κτιρίων
- Προώθηση νέων προδιαγραφών για κτιριακές και άλλες εγκαταστάσεις
- Βελτίωση της αισθητικής των παρεμβάσεων βιοκλιματικής προσαρμογής των κτιρίων
- Ειδική μελέτη βελτίωσης των δωματίων
- Αναβάθμιση του συστήματος κεντρικής θέρμανσης
- Αναβάθμιση συστήματος κλιματισμού
- Αναβάθμιση στους κυκλοφορητές – καυστήρες
- Θερμομόνωση
- Αντικατάσταση παλαιών παραθύρων, θυρών και κουφωμάτων

- Φύτευση δωματίων
- Σκίαστρα και ειδικά επιχρίσματα για ηλιοπροστασία
- παθητικός κλιματισμός (διπλή πρόσοψη, PhaseChangeMaterial)
- φυσικός αερισμός
- φυσικός φωτισμός
- Νέες τεχνολογίες

Δράση 3: Μείωση κατανάλωσης ενέργειας και φυσικών πόρων από τους δήμους

Η παλαιότητα μεγάλων τμημάτων των υδρευτικών δικτύων των πόλεων προξενεί μεγάλες απώλειες νερού. Ένα πρόβλημα που αφορά και την δημόσια υγεία είναι η ύπαρξη τμημάτων των δικτύων που αποτελείται από σωλήνες αμιαντοσιμέντου.

Ενδεικτικές Παρεμβάσεις

- Εφαρμογή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας – φωτοβολταϊκών, μικρο ανεμογεννητριών κ.λ.π. - σε όλο το περιουσιακό δυναμικό της τοπικής αυτοδιοίκησης
- Αντικατάσταση όλων των λαμπτήρων των σηματοδοτών και των σημείων δημόσιου φωτισμού της με λαμπτήρες που επιτρέπουν εξοικονόμηση ενέργειας της τάξης του 80-88% - σε αυτή την περίπτωση παραγόμενη με χρήση φωτοβολταϊκών στοιχείων
- Δημόσιος φωτισμός: λάμπες εξοικονόμησης, Λάμπες LED
- Αναβάθμιση του συστήματος ύδρευσης (έλεγχος διαρροών και μείωση απωλειών, επισκευή φθαρμένων τμημάτων
- Αντικατάσταση των τμημάτων αμιαντοσωλήνων των υδρευτικών δικτύων για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας.
- Ενέργειες εξοικονόμησης νερού σε όλους τους τομείς και τις χρήσεις πχ. υποστήριξη της ανακύκλωσης των όμβριων υδάτων
- Χρησιμοποίηση στους χώρους πράσινου ανακυκλωμένου νερού
- Ορθολογική χρήση του νερού στην καθημερινότητα
- Αναβάθμιση των υφιστάμενων μεθόδων συλλογής και αποθήκευσης όμβριων υδάτων για εποχιακή χρήση εντός της πόλης
- Εξεύρεση χώρων κατεΐσδυσης του νερού της βροχής.
- Έλεγχος πηγών ρύπανσης των υδάτων

Δράση 4: Διαχείριση απορριμμάτων – Ανακύκλωση

Διαχειριζόμαστε τα στερεά απόβλητα επιδιώκοντας την ελαχιστοποίηση του όγκου και την μεγιστοποίηση της αξιοποίησής τους. Η καταναλωτική συμπεριφορά, η μαζική χρησιμοποίηση καθημερινών αντικειμένων μιας χρήσης, , συνέβαλαν στην τεράστια αύξηση των απορριμμάτων και στο υπερφόρτομα των κάδων στις γειτονιές και τα αστικά κέντρα. Πέραν του τεράστιου περιβαλλοντικού κόστους, δημιουργήθηκε με την διόγκωση του προβλήματος των «σκουπιδιών» ένα μεγάλο οικονομικό πρόβλημα.

Ενδεικτικές Παρεμβάσεις

- Πρόγραμμα συλλογής των οργανικών απορριμμάτων και χρησιμοποίησή τους, μαζί με τα προϊόντα συντήρησης του αστικού πράσινου, για την παραγωγή κομπόστ ή και βιο-αερίου για κίνηση, θέρμανση ή και παραγωγή ηλεκτρικής
- Υποστηρικτικές δράσεις όπως καμπάνιες πληροφόρησης κλπ. σχετικές με την μείωση των απορριμμάτων και των συσκευασιών
- Επαρκείς κάδοι απορριμμάτων και ανακύκλωσης σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους
- Προώθηση δράσεων ανακύκλωσης κάθε είδους ανακυκλώσιμων υλικών (συμπεριλαμβανομένων των άχρηστων οικοδομικών υλικών, των υλικών κατεδαφίσεων)
- Επενδύσεις στην έρευνα για νέες τεχνολογίες
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση
- Επαναχρησιμοποίηση γκρίζων νερών
- Λιπασματοποίηση & χρήση εδαφοβελτιωτικού για αποκατάσταση διαβρωμένων περιοχών

3: Μείωση ρύπανσης και εκπομπών CO₂

Δράση 1: Βιώσιμος πολεοδομικός σχεδιασμός

- Μικρές αποστάσεις
- Πυκνότητα
- Περιβαλλοντικά φιλικός για την υπόλοιπη πόλη και νέες συνδέσεις με τη γειτονιά
- Ιεράρχηση των δρόμων και καλή προσβασιμότητα

Δράση 2: Μείωση κυκλοφορίας οχημάτων

- Βατότητα πεζοδρομίων (υλικά, πλάτος, ευχέρεια για όλους κ.λπ.)
- Ζώνες μειωμένης κυκλοφορίας
- δίκτυο πεζόδρομων
- δίκτυο πράσινων δομών και ποδηλατοδρόμων
- Μέσα μαζικής μεταφοράς
- συνεπιβατισμός
- carsharing
- περαστικοί χώροι στάθμευσης (park and ride)
- Ιεράρχηση των δρόμων και καλή προσβασιμότητα

Δράση 3: Μείωση ρύπανσης και εκπομπών CO2 επιχειρήσεων

- Διάλογος με επιχειρήσεις και φορείς προκειμένου να καθοριστούν περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί στόχοι επιδόσεων για τα προϊόντα και τις διεργασίες.
- Εφαρμογές συστημάτων και τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία και τη μεταφορά ανθρώπων και αγαθών.

Δράση 4: Απορρύπανση φυσικών αποδεκτών

Δράση 5: Μείωση αστικού θορύβου και όχλησης από δονήσεις

Οι κοινωνιολογικές συνέπειες ενός «παραμορφωμένου» ακουστικού τοπίου, είναι πολυδιάστατες. (ακουστική οικολογία) Η ηχορύπανση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και της δημόσιας και ατομικής υγείας. Η ποιότητα του ακουστικού περιβάλλοντος έχει επιδεινωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, με τα μεγαλύτερα προβλήματα να εντοπίζονται στα μεγάλα πολεοδομικά κέντρα αλλά και σε πολλές μεσαίες πόλεις και σχεδόν όλες οι τουριστικές περιοχές της χώρας. Αυτό επηρεάζει τόσο την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, όσο και την ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων αυτών των περιοχών.

Η ηχορύπανση έχει διάφορες αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου, όπως βλάβες στην ακοή που πολλές φορές καθίστανται μόνιμες και δύσκολα αναστρέψιμες, αύξηση της πίεσης και των καρδιακών ρυθμών καθώς και προβλήματα ψυχικής διαταραχής.

Ενδεικτικές Παρεμβάσεις

- Εκπόνηση ηχο-περιβαλλοντικής μελέτης, παράλληλα με τον κυκλοφοριακό σχεδιασμό στα αστικά κέντρα.
- Μέτρα μείωσης θορύβου αεροπορικών, οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορών
- Μείωση του θορύβου στην πηγή
- Χαρτογράφηση του θορύβου πάνω σε χάρτες Isobel
- Χαρτογράφηση όχλησης.
- Μελέτης ηχομόνωσης, για την έκδοση οικοδομικής άδειας
- Οι επιπτώσεις στη υγεία από την έκθεση στον θόρυβο
- Σύγχρονα υλικά και συστήματα διαχείρισης του ήχου.

4: Πρόληψη και Αντιμετώπιση διάφορων κλιματικών και άλλων φυσικών κινδύνων

Μια από τις κύριες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής για τον ελλαδικό χώρο θα είναι ότι οι μεταβολές στη συχνότητα και ένταση των ακραίων φαινομένων με επακόλουθες αρνητικές επιδράσεις στην ευπάθεια των κοινωνιών και οικοσυστημάτων με την έκθεσή τους σε περιβαλλοντικούς κινδύνους.

Πιο συγκεκριμένα, οι καύσωνες είναι πολύ πιθανό να γίνουν πιο συχνοί με μεγαλύτερη διάρκεια και ένταση ενώ αναμένονται λιγότερα έντονα φαινόμενα ψύχους, ωστόσο, περιστασιακές έντονες ψυχρές περίοδοι θα εξακολουθήσουν να εμφανίζονται ακόμα και κατά το δεύτερο μισό του 21ου αιώνα.

Η καλοκαιρινή ξηρασία αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο οδηγώντας σε επιμήκυνση των περιόδων ξηρασίας και σε πιέσεις στα υδατικά αποθέματα περιοχών με ήδη αυξημένη ευπάθεια.

Παράλληλα, οι υψηλής έντασης βροχοπτώσεις αναμένεται να γίνουν πιο συχνές στα επόμενα 70 χρόνια, με συνέπεια στις αστικές περιοχές οι ξαφνικές πλημμύρες, λόγω των έντονων τοπικών βροχοπτώσεων, να γίνονται όλο και πιο συχνές. Ως εκ τούτου, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή όσον αφορά στα ακραία φαινόμενα, αποτελεί μέρος των στρατηγικών προσαρμογής για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των τομέων που επηρεάζουν όπως την ανθρώπινη υγεία, τους υδάτινους πόρους, τη βιοποικιλότητα, τα οικοσυστήματα, τη γεωργία, την αλιεία καθώς και τις υποδομές, τις μεταφορές και την ενέργεια.

Επιπρόσθετα όμως των μέτρων προσαρμογής ανά τομέα, ειδικά για τα ακραία φαινόμενα, η έγκαιρη προειδοποίηση είναι απόλυτα αναγκαία.

Δράση 1: Βιοκλιματική ρύθμιση και βελτίωση του μικροκλίματος

- Αύξηση της υδατοπερατότητας του εδάφους μέσω βελτίωσης κατανομής στο χώρο (πράσινες δομές,) και διαπερατών υλικών πλακόστρωσης
- Αύξηση φυσικής υγρασίας μέσω φύτευσης
- Κατάλληλα υλικά διαμόρφωσης εξωτερικών χώρων, σκίαστρα
- Μετριασμός φαινομένων θερμοπληξίας - βελτίωση της θερμικής άνεσης μέσω ειδικών διαμορφώσεων και παροχών (φύτευση, σκίαστρα, υδάτινο στοιχείο, χώροι συγκέντρωσης κοινού κ.λπ.)
- Εξασφάλιση ικανοποιητικής διασποράς πράσινων δομών, δημόσιοι / ελεύθεροι ιδιωτικοί χώροι
- Περιορισμός της αστικής διάχυσης - επιδίωξη συμπαγούς οικιστικής ανάπτυξης για τη διασφάλιση ζωτικών ελεύθερων χώρων
- Δημιουργία αστικών αγρών

Δράση 2: Εξασφάλιση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας στην πόλη και στην ενδοχώρα της ως ενιαίο οικοσύστημα

Η διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στη μελέτη της πόλης ως συστήματος και στην καταγραφή της αξίας της κληρονομιάς των φυσικών δομών - συνιστωσών (στο βαθμό που παρέχουν, για παράδειγμα, καθαρό νερό και αέρα, διασφαλίζουν προστασία κατά των ανέμων ή ακόμα τη γονιμότητα των εδαφών και την επικοινωνία), που δύσκολα αντικαθίστανται με τεχνολογικές λύσεις, παρά μόνο με πολύ υψηλό κόστος και με μικρότερη αποτελεσματικότητα από εκείνη των βιοτικών συστημάτων.

Τα υποβαθμισμένα οικοσυστήματα τείνουν να έχουν πτωχότερη ποικιλία ειδών και δεν είναι σε θέση να προσφέρουν το ίδιο φάσμα υπηρεσιών με τα υγιή οικοσυστήματα. Οι υπηρεσίες αυτές, ωστόσο, έχουν άμεση αξία για την οικονομία μας και, συνεπώς, η επένδυση στην πράσινη υποδομή είναι συμφέρουσα και από οικονομικής πλευράς.

Η ανάπτυξη ενός δικτύου πράσινου προϋποθέτει τη δημιουργία συνδέσεων στους κόμβους που είναι τα πολύ μικρά πάρκα τα ονομαζόμενα «Βιοκλιματικοί θύλακες» μια νέα κατηγορία αστικών πολύ μικρών χώρων πράσινου.

Τα κριτήρια επιλογής των κατάλληλων φυτών πρέπει να ανταποκρίνονται στο στόχο της διατήρησης της βιοποικιλότητας καθώς και του βιοκλιματικού

σχεδιασμού ως δυναμικό και λειτουργικό τμήμα ανάπτυξης της πόλης ανάλογα με τις τοπικές βιοκλιματικές συνθήκες και το σκοπό φύτευσης για κάθε συγκεκριμένη χρήση όπως: ανακατεύθυνση του αέρα σκίαση στους πεζοδρόμους και στενούς δρόμους, οργάνωση του χώρου, οπτική διαπερατότητα προστασία από τον άνεμο, τον ήλιο, το θόρυβο, ακόμα και από τις οσμές). Επίσης στα κριτήρια εντάσσονται η οικολογική προσαρμοστικότητα τους στο άμεσο μικροπεριβάλλον, η αντοχή στις συνθήκες μόλυνσης, η εποχικότητα του φυλλώματος, το είδος του ριζικού συστήματος, η χρησιμότητά τους στην οργάνωση του χώρου κλπ.

Ενδεικτικές Παρεμβάσεις

- Σύνταξη Ειδικού Σχεδίου δράσης για την αειφόρο διαχείριση και διατήρηση της βιοποικιλότητας στην πόλη και στην ενδοχώρα της ως ενιαίο οικοσύστημα
- Σύνταξη και εφαρμογή μελέτης διατήρησης της βιοποικιλότητας στα περιαστικά δασικά οικοσυστήματα
- Ζώνες προστασίας του περιβάλλοντος
- Πράσινες αστικές δομές
- Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού
- Υποδομές και αστικός εξοπλισμός για ενίσχυση της βιοποικιλότητας
- Αποτροπή της διάβρωσης των χώρων πράσινου που περιβάλουν την πόλη
- Επιλογή των κατάλληλων φυτών διαφόρων ειδών, στο πλαίσιο της διατήρησης της βιοποικιλότητας καθώς και του βιοκλιματικού σχεδιασμού
- Δημιουργία «βιοκλιματικών θυλάκων» (rocketpark) στον ιστό της πόλης .
- Δημιουργία χώρου κομποστοποίησης
- Σε σημαντικές ποσότητες οργανικού υλικού παραγωγή βιο-αερίου και ηλεκτρικού ρεύματος
- Δημιουργία Φυτώριου
- Βιοκλιματική και αισθητική βελτίωση των δωματίων (Φύτευση δωματίων)
- Συντήρηση των χώρων πράσινου

Δράση 3: Πρόβλεψη πλημμυρών και ανόδου της στάθμης της θάλασσας

- αστικές ζώνες: ελάττωση της χρήσης μη διαπερατών υλικών επίστρωσης του εδάφους, ειδικές διαμορφώσεις αποστράγγισης, αποχέτευση επαρκούς διάστασης, φύτευση
- ποταμοί: έλεγχος εφαρμογής απαγόρευσης της δόμησης σε κοίτες, φράγματα ανάσχεσης, ειδικές ζώνες εκφόρτισης πλημμύρας

- θαλάσσιο μέτωπο: εφαρμογές ακτομηχανικής
- παρακολούθηση παράκτιας τρωτότητας
- περιορισμός της υφαλμύρωσης των παράκτιων συστημάτων με ελαχιστοποίηση ή μηδενισμό των παράκτιων αντλήσεων γλυκού νερού αλλά και των απολήψεων επιφανειακού νερού που εκβάλλει στη θάλασσα

Δράση 4: Πρόβλεψη αντιμετώπισης πυρκαγιών και ερημοποίησης

- Αντιπυρικές ζώνες προστασίας
- Συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης
- Συντήρηση δικτύου πυρασφάλειας
- Δεξαμενές συλλογής νερού και στον αστικό ιστό
- Καθαρισμός των πρανών, κρασπεδόρειθρων, κ.λπ. των δρόμων
- Ενίσχυση δομών (εξοπλισμός, εθελοντισμός)
- Προστασία και φροντίδα των υπαρχόντων φυτών, προώθηση φυτεύσεων

Δράση 5: Πρόβλεψη αντιμετώπισης άλλων φυσικών κινδύνων (σεισμοί, καιρικά φαινόμενα)

- Κοινόχρηστοι χώροι συγκέντρωσης κοινού σε έκτακτες ανάγκες
- Κατάρτιση συγκεκριμένου Σχεδίου έκτακτης ανάγκης
- Εκπαίδευση κοινού για δράσεις σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης

6. ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Δικαιούχοι είναι οι ΟΤΑ:

- Δήμοι με πληθυσμό ≥ 10.000 κατοίκων, εκτός των περιοχών που καλύπτουν τα Ρυθμιστικά Σχέδια Αθήνας και Θεσσαλονίκης
- Δήμοι με πληθυσμό < 10.000 κατοίκων (εξαιρούνται οι οικισμοί κάτω των 2000 κατοίκων), των οποίων τα οικιστικά κέντρα συνιστούν θεσμικά (ΓΠΧΣΑΑ, ΠΠΧΣΑΑ) ή πραγματικούς διοικητικούς ή/και οικονομικούς πόλους σε επίπεδο ΟΤΑ ή ευρύτερων χωρικών ενότητων (τουριστικά κέντρα ιδίως του νησιωτικού χώρου)

7. ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η εξειδίκευση και διαφοροποίηση των αναγκών της κάθε περιοχής ώστε οι επεμβάσεις και τα έργα να είναι συμβατά με τους στόχους του Ειδικού Σχεδίου Δράσης, προσδιορίζονται βάσει κριτηρίων ως προς το εύρος του αντικειμένου, του προϋπολογισμού, της επιλεξιμότητας, κ.λπ.

Τα κριτήρια αυτά περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και τα εξής:

- Πληθυσμός περιοχής μελέτης
- Ωφελούμενος/Εξυπηρετούμενος πληθυσμός
- Εποχική διακύμανση πληθυσμού
- Χρόνος μετακινήσεων
- Μήκος μετακινήσεων
- Κόστος μετακίνησης
- Ενεργειακή κατανάλωση
- Γεωγραφικό ανάγλυφο περιοχής (κλίσεις οδών, κ.λπ.)
- Ποιότητα οδικού δικτύου
- Τοπικές κλιματικές συνθήκες
- Δείκτης ιδιοκτησίας ΙΧ αυτοκινήτων
- Κατανομή μετακινήσεων ανά διαφορετικό μέσο μετακίνησης
- Κυκλοφοριακή κατάσταση
- Διαθέσιμοι χώροι στάθμευσης παρά την οδό και εκτός οδού

- Συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση
- Ποσοστό πληρότητας ΜΜΜ
- Ποδηλατόδρομοι
- Χρήση ποδηλάτου από τους κατοίκους
- Ποσοστό ελεύθερων χώρων
- Ποσοστό καλυπτόμενης έκτασης της περιοχής μελέτης από ΜΜΜ
- Χωρική κατανομή σημείων (πόλων) έλξης και παραγωγής μετακινήσεων
- Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία κατοίκων της περιοχής
- Ποσοστό κάλυψης και διάδοσης δικτύων επικοινωνίας (κάλυψη δικτύου κινητής τηλεφωνίας και ταχύτητα internet)

Τα παραπάνω θα ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων για τις δράσεις και τα έργα που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Ειδικού Σχεδίου Δράσης "Βιώσιμες Πόλεις - Μαθιός Καρλαύτης" ώστε να βελτιωθεί η βιωσιμότητα της πόλης και η ευημερία των κατοίκων και των επισκεπτών της.